

ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ

Географічне розташування України обумовлює необхідність формування сучасної ефективної курортно-рекреаційної економіки як важливої підсистеми національної економіки на засадах оптимізації організаційно-економічного механізму функціонування санаторно-курортних комплексів і гармонізації інтересів всіх його учасників [1, с. 14]. Туристсько-рекреаційна галузь характеризується відносною самостійністю, тому її формування та розвиток, визначають умови і чинники, що впливають на вирішення актуальних організаційно-управлінських проблем ефективного туристсько-рекреаційного обслуговування шляхом використання наявних ресурсів і створення якісного пакету лікувально-оздоровчих послуг в умовах функціонування цілісного туристсько-рекреаційного комплексу [1, с. 15]. Туристсько-рекреаційна сфера є однією з пріоритетних, так як здатна здійснити як прямий, так і опосередкований вплив на рівень соціально-економічного розвитку регіону.

Актуальність обраного напрямку дослідження також підтверджується й активною науковою полемікою щодо основних сутнісних, функціональних та управлінських аспектів функціонування туристсько-рекреаційних комплексів, що представлені у роботах таких науковців: О. Амоші, О. Баєвої, О. Бейдика, О. Воробйової, Т. Галушкіної, В. Герасименка, П. Губенка, В. Данильчука, С.Нездоймінова, Е. Щепанського та інших.

На думку О. Баєвої туристсько-рекреаційний комплекс – це складне інституційне соціально-економічне та матеріальне утворення, основним системоутворюючим чинником якого є забезпечення людської життєдіяльності за рахунок здійснення профілактики, лікування, оздоровлення, відпочинку, рекреації і результатом чого є створення і споживання специфічного туристично-рекреаційного продукту як вихідної основи формування і реалізації високоякісного пакету лікувально-оздоровчих послуг в умовах функціонування цілісного санаторно-курортного комплексу [1, с. 15]. Існує також бачення, що туристсько-рекреаційний комплекс – це комплекс, що об'єднує систему туристично-рекреаційних закладів, обслуговуючих їх підприємств інфраструктури та інших галузей, які мають тісні виробничі та економічні зв'язки, спільно використовують ресурси з метою задоволення різноманітних оздоровчих, пізнавальних, культурних та інших потреб населення [3]. В свою чергу, вважаємо, що туристсько-рекреаційний комплекс – це спеціалізована сукупність підприємств (туристських і постачальників товарів і послуг), які функціонують для задоволення потреб туристів, сконцентровані на певній території та використовують спеціалізовані туристсько-рекреаційні ресурси та забезпечуючи туристську інфраструктуру.

Рішення про створення регіональний туристсько-рекреаційного комплексу має базуватися на результатах аналізу таких аспектів: 1) туристсько-рекреаційне районування території (районування за рівнем споживання; районування за рівнем спеціалізації підприємств індустрії туризму); 2) інвентаризація наявних ресурсів регіонального туризму (матеріально-технічних, трудових, інформаційних, фінансових) та їх оцінка [2, с. 137]. Доцільно також здійснити типологізацію рекреаційного регіону, визначити основні чинники формування територіальних туристично-рекреаційних утворень та відповідним чином, охарактеризувати їх на основі попередньо виділених просторово-часових, територіальних та організаційно-господарських ознак і на практичному матеріалі проаналізувати чинну структуру санаторно-курортних комплексів [1, с. 16].

Туристсько-рекреаційний комплекс має складну будову, так як передбачає інтеграцію підприємств туристичної індустрії, постачальників туристичних послуг та продуктів, тобто об'єктів виробничої та невиробничої сфери території. Особливістю структури туристсько-рекреаційного комплексу є висока залежність ефективності інтеграції об'єктів туристичної індустрії (постачальників послуг і підприємств туристичної індустрії) та ресурсної бази, інфраструктури території та факторів розвитку туристсько-рекреаційної діяльності на певній території (рис. 1.). Освоєння ресурсів будь-яких видів, в тому числі і туристсько-рекреаційних – це найважливіший пріоритет регіональної економіки оскільки саме вони виступають основою діяльності туристсько-рекреаційного комплексу. Саме ресурси є базовою основою для формування туристсько-рекреаційного комплексу. Їх специфіка полягає у тому, що вони не підлягають перевезенню для того, щоб використовувати їх для виробництва туристичного продукту. Це й обумовлює їх важливе значення з точки зору розвитку регіонального туризму, оскільки регіональні ресурси відображають стан конкретної території регіону і частіше всього обмежені, а здатність регіону задовольняти потреби туристів, визначається складом і станом ресурсів та факторів для розвитку туризму на цій території.

Головною метою функціонування туристсько-рекреаційного комплексу є соціально-економічний розвиток регіону через упорядкування й забезпечення розвитку туристично-рекреаційної галузі на території міста, адміністративного району або області як пріоритетного виду економічної діяльності [3].

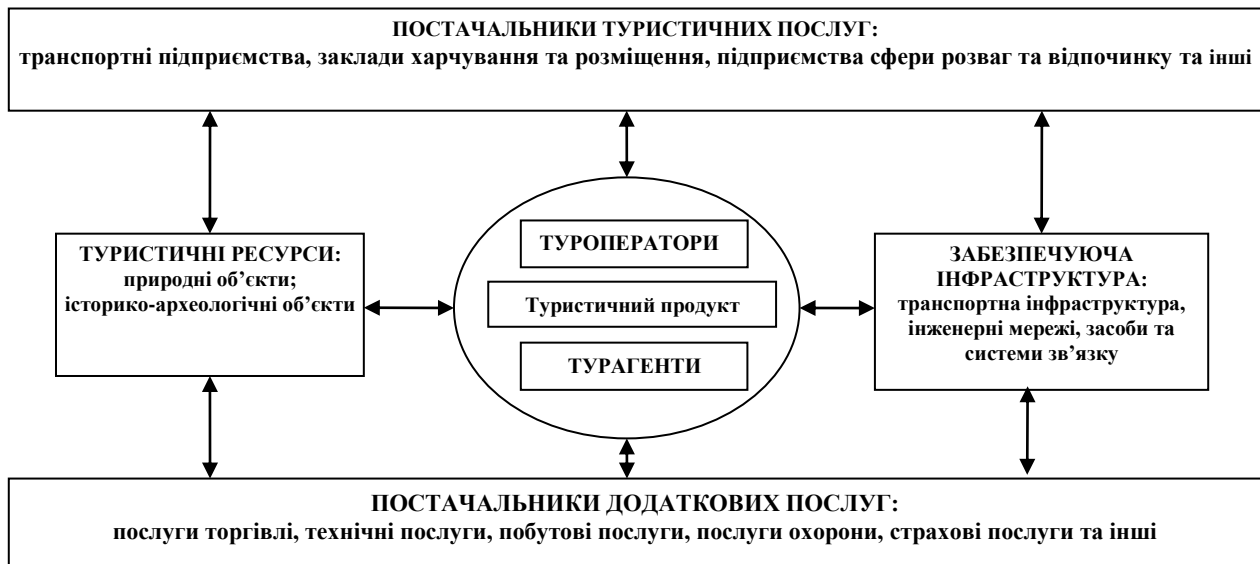

Рис. 1. Структура туристсько-рекреаційного комплексу

До функцій туристсько-рекреаційного комплексу слід відносити: виробничу, економічну, рекреаційну, соціально-культурну, медико-біологічну, екологічну; міжнародну; місто утворювальну. Крім того виконуються й цілий ряд додаткових функцій, набір яких різниться в залежності від типу туристсько-рекреаційного комплексу, його спеціалізації тощо. У процесі реалізації основних і додаткових функцій відбувається визначення місця туристсько-рекреаційного-комплексу у народногосподарському комплексі регіону. Крім того, якщо туристсько-рекреаційний комплекс стає галуззю спеціалізації території, то це дозволяє залучити у виробництво туристичного продукту й інші галузі економіки. Ці процеси укріплюють зв'язки між туристичною індустрією та галузями виробничої і невиробничої сфери регіону або окремою його територією. Отже, створення та функціонування туристсько-рекреаційного комплексу на регіональному рівні дозволяє отримати певні переваги: злагоджує регіональні диспропорції економічно слабких розвинених регіонів; дозволяє забезпечити раціональне використання ресурсного потенціалу території; виступає катализатором економічної діяльності в регіоні (виробництво продовольчих товарів, виробів народних ремесел, сувенірної продукції і т.д.); сприяє підвищенню рівня зайнятості населення внаслідок функціонування туристичної інфраструктури; забезпечує задоволення потреб населення у відпочинку та відновленні, оздоровленні та лікуванні, духовному та фізичному розвитку тощо.

Цікавим та найбільш яскравим, на нашу думку, є досвід створення та функціонування такого туристсько-рекреаційного комплексу як Dubai Health Care City (містечко з охорони здоров'я Дубаї, ОАЕ), де функціонують виключно компанії з надання рекреаційних та медичних послуг. Як наслідок – відбувся значний науково-технічний розвиток даної країни в сферах туризму та медицини. Таким чином, формування туристсько-рекреаційних комплексів є дієвим інструментом вирішення проблем розвитку туризму і розвитку території. Від того, наскільки ефективно відбувається розвиток туристсько-рекреаційного комплексу в регіоні, безпосередньо залежить рівень його економічного і соціального розвитку, якість життя, туристська конкурентоспроможність як регіону, так і країни в цілому.

Література:

1. Баєва О.В. Організаційно-економічні засади управління туристично-рекреаційними комплексами// В кн.: *Індустрія гостеприимства в странах Европы*. – Симферополь: Издательский центр Крымского института бизнеса, 2008. – С. 14-16.
2. Нездоймінов С.Г. Формування кластерної стратегії розвитку підприємництва в регіональному туристично-рекреаційному комплексі / С.Г. Нездоймінов // *Економічні інновації: Формування економічних стратегій розвитку підприємства, регіону, держави: зб. наук. праць*. – Одеса: ППРЕД НАН України, 2009. – Вип. 38. – С. 134-143.
3. Організаційний механізм інвестування туристично-рекреаційного комплексу регіону [Текст] / Щепанський Е. // *Збірник наукових праць «Державне управління та місцеве самоврядування»*. –2010. – Вип. 1(4). – Те саме [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:[http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10sevrkr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10sevrkr.pdf).

ДАВИДЮК Юлія Володимирівна – к.е.н., доцент кафедри менеджменту Житомирського державного технологічного університету

Наукові інтереси:

- рекреологія та туризм;
- маркетинг;
- економіка природокористування.